

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА

ХАЙЛО ЯНА МИКОЛАЇВНА

УДК 65.01:658.115

**ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ
РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Димченко Олена Володимирівна,
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова,
завідувач кафедри економіки підприємств,
бізнес-адміністрування та регіонального
розвитку.

Офіційні опоненти – доктор економічних наук, професор
Зборовська Ольга Михайлівна
Запорізький національний університет,
професор кафедри фінансів, банківської справи
та страхування;

кандидат економічних наук, доцент
Бережна Алла Юріївна
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка
доцент кафедри фінансів та банківської справи.

Захист відбудеться «25» квітня 2019 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова Міністерства освіти і науки України за адресою: 61002, Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17, зал засідань Вченої ради (конференц-зал № 1).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за адресою: 61002, Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17.

Автореферат розісланий «25» березня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.В.Кадничанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Наближення до європейських стандартів соціальних умов житлово-комунальної сфери, які дозволяють задовольнити потреби життєзабезпечення населення, є одним із мотивів вибору українським суспільством шляху європейської інтеграції. Комплекс заходів, що був здійснений у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ) протягом попередніх років, частково заклав підґрунтя для здійснення повноцінної реформи галузі.

Найважливішою складовою системи ЖКГ є підприємства водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ). Водночас за підсумками 2018 р. підприємства ВКГ знаходяться у кризовому стані: обтяжливі борги за енергоносії, зниження обсягу продаж (до 16%), неплатежі населення за спожиті послуги, і, як наслідок, стійка тенденція збитковості діяльності. Загальний технічний стан підприємств ВКГ характеризується високою зношеністю основних засобів (65-77%), високим рівнем аварійності водопровідних та каналізаційних мереж (загальна протяжність водопровідних мереж складає 106374,4 км, з яких в аварійному та ветхому стані знаходяться 36185,4 км або 34 %, загальна протяжність каналізаційних мереж становить 37404,46 км, з яких в аварійному та ветхому стані знаходяться 12749,3 км, або 34,1 %.), значними втратами й технологічними витратами води в системах централізованого водопостачання води в мережах (більш 40% від поданої води у мережу), високим рівнем енерговитрат (є у 2-3 рази вищим за рівень передових зарубіжних країн), Як наслідок, погіршуються якісні характеристики питної води та стічних вод, що не лише негативно впливає на рівень захворюваності населення й екологічний стан території та створює високий ризик виникнення аварійних ситуацій, а й суттєво знижує інвестиційну привабливість об'єктів ВКГ та є основним гальмівним фактором модернізації. Усе це разом зумовлює зростання навантаження складової комунальних витрат у складі бюджету всіх видів споживачів з одночасним зниженням якості відповідних послуг й негативно впливає на роботу національного господарсько-економічного механізму, та потребує застосування обґрунтованих заходів цілеспрямованого впливу.

Питання ресурсозбереження стали предметом системних та ґрунтовних досліджень багатьох зарубіжних та вітчизняних учених-економістів, зокрема: О. Аліпова, А. Ачкасова, Є. Альтмана, В. Бабаєва, Б. Бармакова, Б. Беззубко, А. Бережної, О. Вороніної, Т. Гладчук, В. Дорофійенко, О. Димченко, О. Зборовської, В. Єліферова, В. Жовтянського, О. Зубко, О. Карлової, Н. Кал'янова, Б. Карабанова, Т. Качали, Т. Лепейко, С. Мальцева, Л. Мельніка, Т. Момот, В. Ніколаєва, В. Полуянова, В. Петросова, С. Плотницької, В. Семенова, Г. Семчука, Р. Тоффлера, Р. Ткача, М. Хаммера, Д. Чампи, Н. Чебанової, Л. Шутенка, Т. Юр'євої та ін. Відмічаючи фундаментальний характер теоретико-методологічних розробок, вирішення питання реформування підприємств ВКГ та пошук нових форм та методів роботи не завершено й потребує формування комплексних інноваційних механізмів управління ресурсозбереженням з урахуванням зарубіжного досвіду та з розробкою механізмів залучення інвестицій. Таким чином, теоретико-методичне та прикладне значення вирішення окреслених проблем зумовило актуальність обраної теми, визначило мету, завдання й напрям дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Зміст і напрямок досліджень, що виконані в дисертаційній роботі, відповідають окремим

завданням забезпечення правових, економічних та організаційних засад функціонування системи питного водопостачання, вжиття заходів для виробництва та реалізації якісних послуг з водопостачання та водовідведення спрямованих на гарантоване забезпечення населення якісною та безпечною для здоров'я людини питною водою, визначених Законом України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», Законом України «Про житлово-комунальні послуги».

Дисертаційна робота є ініціативною й одночасно складовою частиною науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова в межах державної бюджетної тематики: «Підприємництво як стратегічний фактор розвитку бізнес-середовища регіону» (2018 р., номер державної реєстрації № 0116U005497) – автором визначені особливості підприємств ВКГ, як суб'єкта регіонального ринкового середовища; «Проведення комплексного аналізу впливу заходів з ресурсозбереження на результати діяльності КП «Харківводоканал» (договір № 23/9-НР/16 від 07.09.2016 р.) – автором запропоновано моделі ресурсозбереження; «Інформаційне та аналітичне забезпечення реалізації програм ресурсозбереження діяльності КП «Харківводоканал»» (договір № 52/12-ПД/17 від 15.12.2017 р.) – автором розроблена структура банку даних і технологія візуалізації результатів аналізу; «Моделювання процесу стратегічного моніторингу в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств водопостачання та водовідведення» (договір № 79/4-ПД/18 від 20.04.2018 р.) – автором запропоновано систему моніторингу стану ресурсів підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо формування інноваційних механізмів управління ресурсозбереженням на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства. Для досягнення поставленої мети в дослідженні поставлено та вирішено такі *завдання*:

- дослідити та узагальнити сутнісні особливості проблеми ресурсозбереження, існуючі підходи до її вирішення на рівні підприємств ВКГ;
- визначити концептуальні засади формування структурно-функціонального механізму ресурсозбереження на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства;
- надати фінансово-економічну та управлінську оцінку потенціалу ресурсозбереження КП «Харківводоканал» у порівнянні з підприємствами підгалузі;
- визначити інноваційні заходи та методи удосконалення механізму управління ресурсозбереженням;
- проаналізувати інформаційне забезпечення управлінської діяльності та розробити практичні заходи ресурсозбереження;
- розробити модель процесного управління ресурсозбереженням з використанням програмного та організаційного забезпечення;
- удосконалити механізм управління ресурсозбереженням шляхом впровадження контролінгу та інноваційної моделі інформаційно-аналітичного моніторингу використання ресурсів.

Об'єктом дослідження є процес управління ресурсозбереженням в діяльності підприємств водопровідно-каналізаційного господарства.

Предмет дослідження - сукупність теоретичних, методичних та практичних інструментів щодо формування інноваційних механізмів управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою дослідження стали наукові праці провідних вітчизняних учених і зарубіжних учених-економістів, законодавчі й нормативні акти України з питань ресурсного підходу до розвитку економічних систем, інноваційних інструментів ресурсозбереження, впливу інформатизації на економічний розвиток підприємств.

У дослідженні використані міжнародні нормативні документи, законодавчі акти України, статистичні дані, аналітична інформація та фінансова звітність підприємств системи житлово-комунального господарства і, зокрема, ВКГ. Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи науково-прикладних досліджень: *наукового обґрунтування, системного аналізу, логічного порівняння* - для розкриття сутності і специфіки водопровідно-каналізаційного підприємства; *системного та статистичного аналізу* – для аналізу та оцінювання діяльності підприємств водопровідно-каналізаційного господарства; *системного узагальнення* - для виділення складових ресурсної бази підприємства; *структурно-функціонального аналізу* - для поглиблення уявлень щодо операційного і стратегічного менеджменту і факторів впливу на перебудову систем управління; *інжинірингу* - для проектування змін в організаційно-економічному механізмі ресурсозбереження; *алгоритмічного і графічного моделювання* – для наочного зображення і схематичного представлення теоретичних і практичних результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі й нормативно-правові акти України, матеріали Державної служби статистики України, відомчі матеріали підгалузі ВКГ, фінансова та статистична звітність підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, інформаційно-аналітичні матеріали й науково-методичні розробки вчених, монографії та публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, інтернет-ресурси.

Наукова новизна отриманих результатів. Основним науковим результатом дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо формування на підприємствах системи ВКГ ефективної моделі управління ресурсозбереженням. Основні результати проведеного наукового дослідження, що визначають його наукову новизну, полягають у такому:

удосконалено:

- теоретико-методичний підхід до формування інструментарію структурно-функціонального моніторингового забезпечення ресурсозбереження шляхом поєднання у єдиний інформаційно-аналітичний комплекс методу процесного управління, інтегрованої аналітичної функції, інжинірингового підходу до виконання і впровадження розробок, що на відміну від існуючих, дозволяє реалізувати процедурний алгоритм на рівні завершеної управлінської технології та сприяє забезпеченню безперебійного та безаварійного водопостачання для всіх видів споживачів та надання послуг по водовідведенню;

- концептуальні положення управлінської технології, яка поєднує наукові знання з практикою проведення реформ у сфері ресурсозбереження на підприємствах ВКГ, що, на відміну від існуючих, базується на впровадженні

організаційно-економічних інновацій (інжиніринг, управління проектами, процесне управління) з врахуванням впливу «людського фактору» на використання ресурсного потенціалу при реалізації програм ресурсозбереження, що дозволяє отримати ефект не тільки від інновацій в сфері виробництва, а й від інновацій інституційного та організаційно-економічного характеру в управлінській і комерційній діяльності;

- організаційно-економічну модель використання ресурсів в структурі механізму управління ресурсозбереженням підприємств ВКГ шляхом створення нового структурного підрозділу з функціями контролю і управління ресурсами, що, на відміну від існуючих, базується на використанні інноваційної моделі процесного управління ресурсозбереженням та дозволяє змістити центр уваги з виробничої на комерційну роль ресурсів; перенести центр відповідальності на ресурсний менеджмент;

- особливості понятійного апарату проблеми ресурсозбереження в частині понять «витрати», «комерційні втрати», «фактори впливу», «регуляторна політика», що розкривають причинно-наслідкові зв'язки між потенціалом підприємства і методами управління; закладено принципи корегування процесу використання ресурсів за даними оперативного аналізу змін і тенденцій, що покращує якість прийняття рішень і надає можливість підприємствам ВКГ управляти як бар'єрними факторами так і стимулами у використанні ресурсів.

Набули подальшого розвитку:

- теоретичний підхід до трактування понять «ресурсне управління», «процесні витрати», «процесна собівартість», шляхом розподілу ресурсів, їх витрат і економії за елементами декомпозиції процесу, а не за структурними ланками, що дозволяє удосконалити існуючу систему даних управлінського обліку для моніторингу процесів ресурсозбереження на підприємствах ВКГ;

- наукове обґрунтування специфіки управління енергоспоживанням підприємств ВКГ шляхом виокремлення цієї складової в комплексі завдань ресурсозбереження, яка на відміну від існуючих підходів базується на застосуванні програмно-інжинірингового інструментарію і системи даних щодо розробки заходів з енергозбереження, а система організації і контролю централізовано закріплена за структурним блоком управління енергетичною політикою та енергоефективністю на підприємствах ВКГ;

- запропоновано аналітико-прикладне забезпечення ресурсного моніторингу, що на відміну від існуючих, дозволяє об'єднати два блоки управлінської діяльності, а саме контролінгу та управлінського обліку, що створює нове технологічне та інформаційне забезпечення розвитку технології управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні висновки дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних положень і рекомендацій, придатних для практичного застосування в напрямку вдосконалення методичних засад ресурсозбереження та практичних рекомендації щодо створення на підприємствах ВКГ нового структурного блоку-аналітичної функції управління, системи моніторингу ресурсозбереженням, впровадження та інформаційно-аналітичного забезпечення контролінгу та локального процесного управління. Запропоновані розробки мають завершений вид, відпрацьовану інформаційну базу і інжиніринговий рівень виконання, що дає можливість адаптувати їх до реальних умов

виробництва і управління в різних регіонах, і рекомендувати для впровадження на підприємствах ВКГ. Результати впровадження методичних рекомендацій з моніторингу та аналізу стану ресурсів і ресурсозбереженню підтверджені відповідними довідками підприємств ВКГ. Механізм контролінгу впроваджено на підприємствах ВКГ Української асоціації «Укрводоканалекологія» (довідка №901 від 17.10.2018 р.); МКП «ВУ ВКГ м. Херсона» (довідка №02/04-21/3348 від 5.11.2018 р.). Інформаційну базу і алгоритм моніторингу ресурсів та ресурсозбереження впроваджено на КП «Харківводоканал» (довідка від 29.08.2018 р.) Заходи по удосконаленню інформаційно-аналітичного блоку управління ресурсозбереженням впроваджено на ПрАТ«АК «Київводоканал» (довідка від 27.07.2018р.). Методичне забезпечення і моніторингова система ресурсозбереження впроваджено на КП «Міськводоканал» м. Суми (довідка від 29.08.2018 р.). Методику контролю за станом ресурсів впроваджено на КП «Черкасиводоканал» (довідка 11.09.2018 р.)

Особистий внесок автора. Усі наукові результати, що викладені в дисертації та виносяться на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, про що вказано в переліку наукових праць, наведеному в авторефераті.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, висновки та рекомендації доповідались та обговорювались на науково-теоретичних і практичних конференціях, форумах, семінарах, круглих столах у різних містах і упродовж періоду проведення досліджень. Розробки автора отримали професійну підтримку вчених і управлінців на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго - ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві» (м. Алушта, 2011 р.; 2012 р.; 2013 р.); «Актуальні питання економіки, фінансів, обліку та управління» (м. Полтава, 2017 р.); «Сходи в науку» (США, м. Моррісвіль, 2018 р.); Екологія технологія економіка водопостачання і каналізації (м. Чорноморськ, 2017 р.) «Ресурсозбереження - стратегічне завдання розвитку ЖКГ України» (м. Яремча, 2018 р.); «Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції» (м. Полтава, 2018 р.).

Публікації. Основні результати роботи опубліковані у 25 наукових працях загальним обсягом 9,8 др. ар., з яких автору особисто належать 6,3 др.ар., у тому числі: 14 - статей, з них 4 у наукових фахових виданнях України, 4 - статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, 6 - статей у інших виданнях, 1 розділ у монографії, 10 тез доповідей у матеріалах конференцій.

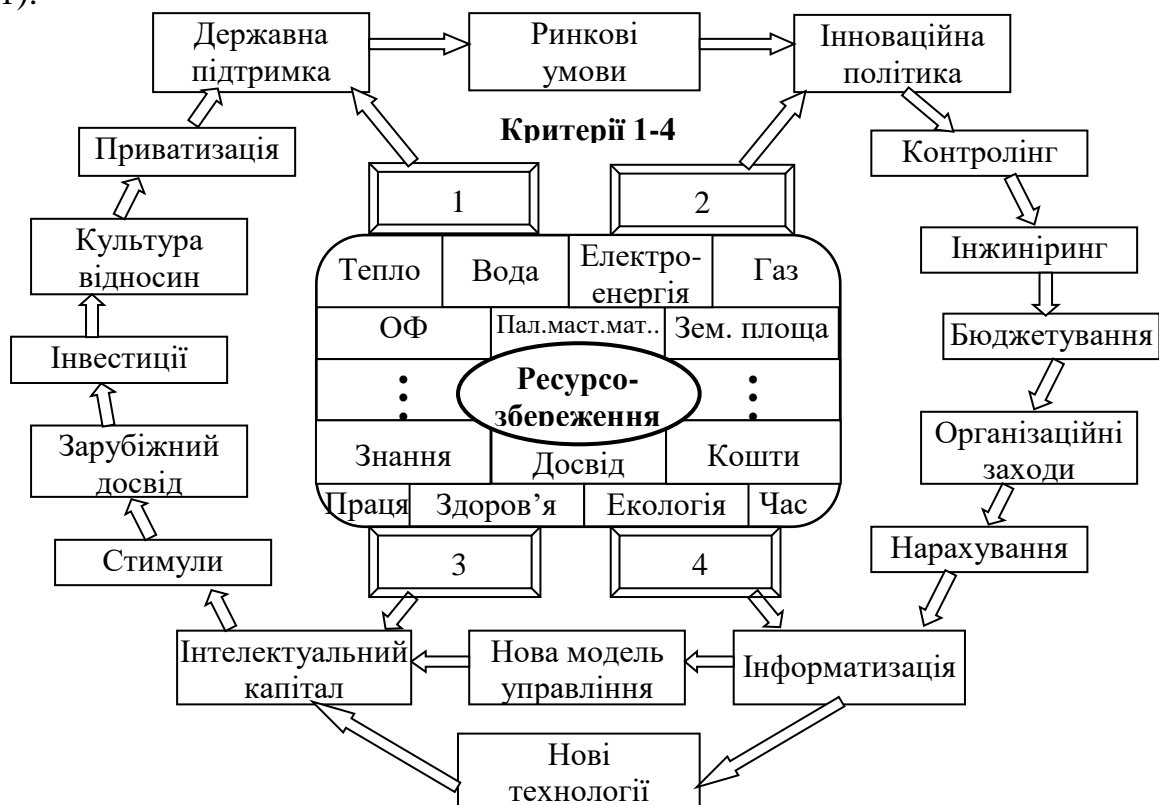
Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списків використаних джерел до розділів (усього 208 найменувань на 20 сторінках), 8 додатків на 40 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 251 сторінок, з них основний текст – 191 сторінок. Робота містить 21 таблицю та 80 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, мету та основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, викладено наукову новизну та практичне значення виконаного дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методичні основи управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ» досліджено підходи до проблематики ресурсозбереження в ЖКГ, розкрито особливості підприємств ВКГ з позицій ресурсного потенціалу та проведення змін у системі управління ресурсозбереженням. Визначено, що підвищення ефективності використання енергетичних і матеріальних ресурсів є пріоритетним напрямком економічних досліджень в сфері ВКГ, а практика ресурсозбереження набуває рис інтегрованої аналітичної функції управління з методичним та інформаційно-аналітичним забезпеченням, зв'язками і елементами організаційно-управлінської технології.

У процесі дослідження встановлено, що під терміном «ресурси» слід розуміти широкий спектр їх різновидів, специфіка яких визначає механізми їх використання (рис. 1).

1 - стійкість, надійність 2 - якість послуг 3 - економічність 4 - темп розвитку

Рис. 1. Структурна модель складових ресурсної бази підприємства ВКГ та інструментарію ресурсозбереження (розроблено автором)

В структурі ресурсного потенціалу підприємства виділено енергетичну складову, виробничі та комерційні втрати, рівень фінансового забезпечення, механізм і якість системи управління.

Першочерговим завданням ресурсозбереження підприємств ВКГ є оцінка виробничих і комерційних втрат в поточному періоді і динаміки їх змін.

Доведено, що проблема раціонального використання ресурсів залежить від організаційної якості механізмів управління (структури, функцій, розпорядної документації). Серед проблем управління ресурсозбереженням пріоритетно виділені - організаційні заходи, інформатизація та аналітична складова управлінської діяльності, інжиніринговий інструментарій перебудови діючої системи управління.

В теоретико - методичному плані в дослідженні увагу сконцентровано на концепції процесного управління ресурсозбереженням, що дає змогу поєднати діючий структурно-функціональний механізм управління з організаційно-економічним виокремленням процесів різного типу, де логіко-структурні ланцюжки взаємозв'язку функцій і витрат максимально впливають на ресурсоємність процесів і кінцеві результати.

Запропонована до реалізації логіко-структурна модель ресурсного менеджменту на підприємствах ВКХ (рис 2.).

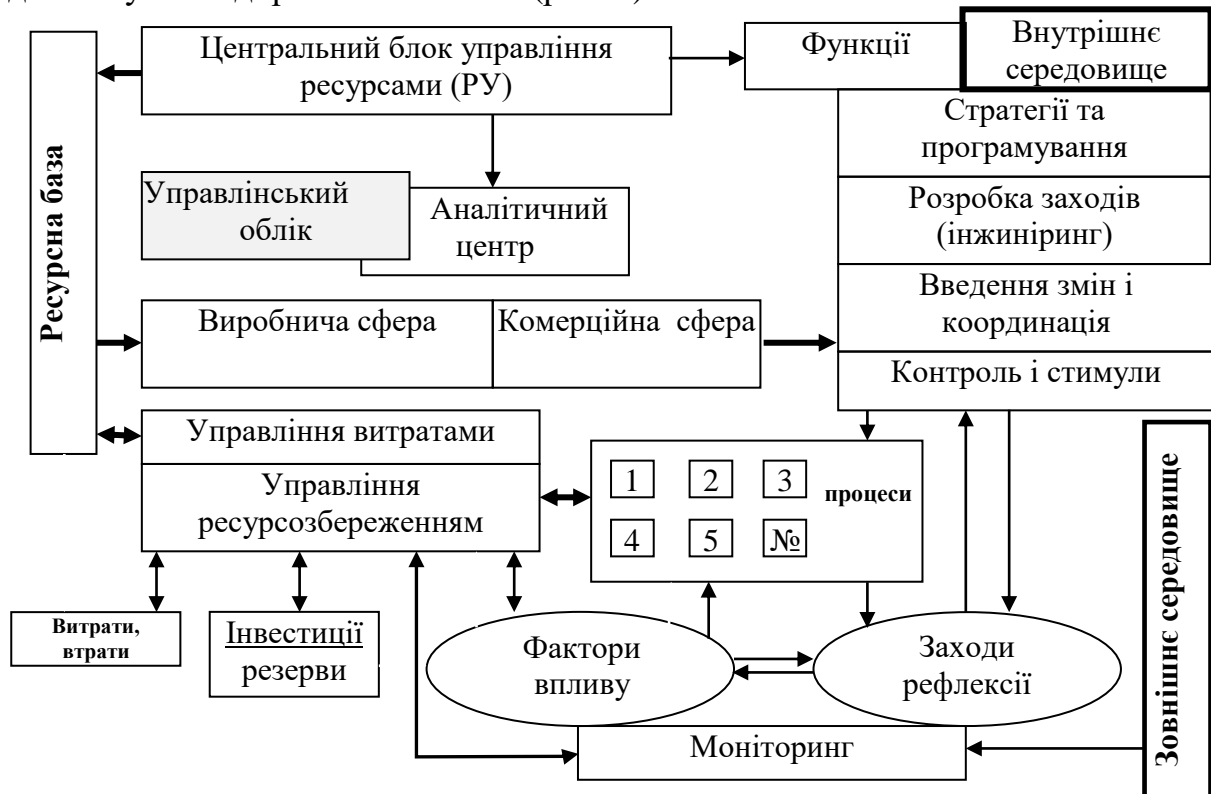

Рис. 2. Логіко-структурна модель ресурсного менеджменту на підприємствах ВКХ (розроблено автором)

В запропонованій моделі «центральный блок управління ресурсами» виконує групу своїх функцій, спираючись на контролінг, залучаючи до роботи «Аналітичний центр» (службу контролінгу).

Дослідженням доведено, що економічні і управлінські процеси відбуваються в нестійких, невірноважених умовах, що потребує від керівництва і персоналу підприємства значних зусиль для виявлення причин, тенденцій і закономірностей змін, що обумовлює необхідність формування нового мислення, інноваційних механізмів прийняття рішень, нормативної поведінки в конфліктних ситуаціях.

У дослідженні обґрунтовано позицію щодо включення в систему управління ресурсозбереженням інноваційної інтегрованої «аналітичної функції управління». Доведено, що ця функція є невід'ємною частиною моделі «аналіз - синтез - результат». Аналітична функція у роботі представлена як один із блоків фінансового управління, оскільки фінансово-економічна служба забезпечує інформацією керівництво для прийняття ключових рішень, орієнтуючись на обсяги робіт і кінцеві фінансові результати. У поєднанні з «синтезом» аналітична функція забезпечує процес контролю за трьома напрямками: ефективність діяльності, надійність в експлуатації, ефект розвитку (збалансованість змін). Концептуальну модель

управління ресурсозбереженням сформовано із використанням сучасного інформаційно-методичного забезпечення (рис. 3).

Результати наукового дослідження дозволили стверджувати, що концептуальна модель управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ має базуватися на

Рис. 3. Інформаційно-методичне забезпечення формування концептуальної моделі управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ (розроблено автором)

інтеграції у єдину управлінську технологію обліково-аналітичних завдань оцінки і контролю стану ресурсів, інформаційного забезпечення їх вирішення, комплексу заходів організаційно-управлінського впливу на поточну діяльність підприємства ВКГ.

У другому розділі «Ситуаційний та динамічний аналіз потенціалу ресурсозбереження підприємств ВКГ» проаналізовані структурні особливості та фінансово-економічні зміни в діяльності підприємств ВКГ, доведено кричну ситуацію зі станом інженерних споруд і устаткування, наявність прямих втрат і фінансової незабезпеченості. Виявлено, що загальні фінансові результати роботи підприємств пов'язані з нерегульованістю тарифної політики, а також підпадають під вплив тотальної заборгованості.

Для оцінки фінансово-економічного стану підприємств ВКГ та виявлення проблем використання ними ресурсного потенціалу досліджені різні за виробничими масштабами і умовами водозабезпечення підприємства ВКГ. Виявлено основні проблеми функціонування підприємств ВКГ міст Харкова, Черкас, Кіровограда, Ужгороду, Ізюму. (табл.1 та 2). Отримані дані свідчать, що для всіх підприємств, характерним є: збитковість послуг; випереджаючі темпи зростання витрат на фоні значно менших темпів росту доходів за 2015-17 рр., (по водопостачанню темп росту доходу 5-31%, а витрат 21-36%); матеріальні витрати підприємств, що порівнюються, становлять 37-52% операційних витрат, в їх числі витрати на енергоносії, які досягають 75% матеріальних витрат. Підприємства ВКГ на сьогодні є збитковими, що, в свою чергу, не дозволяє ним своєчасно модернізувати виробництво і забезпечувати споживачів в повному обсязі якісними послугами з

водовідведення та водопостачання, спричиняє погіршенню технічного стану виробничих потужностей та підвищенню рівня аварійності об'єктів.

Таблиця 1

Аналіз динаміки питомих показників надання послуг водопостачання на підприємствах ВКГ України

Підприємство	Показник	Рік дослідження		
		2015	2016	2017
КП «Харків водоканал»	Питомі витрати (грн./м3)	6,09	7,27	9,54
	Питомий дохід (грн./м3)	4,41	5,06	6,33
	Відношення ДЗ до доходу (грн./грн)	0,66	0,85	0,98
	Відношення КЗ до доходу (грн./грн)	0,23	0,30	0,36
	Співвідношення ДЗ і КЗ.	1,03	0,87	0,82
	Питома вага матеріальних витрат у собівартості послуг,%	43	44	49
	Питома вага оплати праці у собівартості послуг,%	28	26	30
КП «Черкаси водоканал»	Питомі витрати (грн./м3)	3,56	4,19	5,29
	Питомий дохід (грн./м3)	3,16	3,26	3,34
	Відношення ДЗ до доходу (грн./грн)	0,18	0,19	0,17
	Відношення КЗ до доходу (грн./грн)	0,03	0,07	0,09
	Співвідношення ДЗ і КЗ.	7,10	2,83	1,75
	Питома вага матеріальних витрат у собівартості послуг,%	51	53	52
	Питома вага оплати праці у собівартості послуг,%	22	25	28
КП «Дніпро-Кіровоград»	Питомі витрати (грн./м3)	6,83	7,85	9,71
	Питомий дохід (грн./м3)	4,40	3,97	5,44
	Відношення ДЗ до доходу (грн./грн)	0,02	-0,06	-0,01
	Відношення КЗ до доходу (грн./грн)	0,53	0,84	0,75
	Співвідношення ДЗ і КЗ	0,03	-0,08	-0,01
	Питома вага матеріальних витрат у собівартості послуг,%	34	31	37
	Питома вага оплати праці у собівартості послуг,%	35	30	35
КП «Водоканал м.Ужгород»	Питомі витрати (грн./м3)	8,88	9,60	11,81
	Питомий дохід (грн./м3)	6,20	6,05	6,20
	Відношення ДЗ до доходу (грн./грн)	0,55	0,39	0,55
	Відношення КЗ до доходу (грн./грн)	0,06	0,02	0,06
	Співвідношення. ДЗ і КЗ.	9,49	17,70	8,68
	Питома вага матеріальних витрат у собівартості послуг,%	50	53	52
	Питома вага оплати праці у собівартості послуг,%	29	29	31
КВВКП м.Ізюм	Питомі витрати (грн./м3)	8,70	8,77	10,97
	Питомий дохід (грн./м3)	3,22	2,31	3,62
	Відношення ДЗ до доходу (грн./грн)	-0,07	-0,25	-0,16
	Відношення КЗ до доходу(грн./грн)	0,04	0,02	0,01
	Співвідношення ДЗ і КЗ.	-1,5	-11,6	-15,6
	Питома вага матеріальних витрат у собівартості послуг,%	40	44	40
	Питома вага оплати праці у собівартості послуг,%	34	40	32

Примітка: складено автором, ДЗ і КЗ – дебіторська і кредиторська заборгованість

При високому рівні зносу основних засобів на підприємствах ВКГ (53-77%), активоемність (як відношення вартості сукупних активів до обсягу реалізованих

Таблиця 2

Аналіз динаміки показників активів на підприємствах ВКГ України

Підприємство	Показник	Рік дослідження		
		2015	2016	2017
КП «Харків водоканал»	Знос основних засобів (%)	72	72	72
	Доходність активів (грн/грн)	0,60	0,57	0,54
	Активоемність послуг (грн/м3)	6,47	7,48	10,12
	Питома вага ДЗ в оборотних активах (%)	81	76	80
КП «Черкаси водоканал»	Знос основних засобів (%)	77	77	77
	Доходність активів (грн/грн)	0,34	0,35	0,40
	Активоемність послуг (грн/м3)	10,59	11,05	12,74
	Питома вага ДЗ в оборотних активах (%)	56	57	33
КП «Дніпро-Кіровоград»	Знос основних засобів (%)	66	55	57
	Доходність активів (грн/грн)	1,00	0,59	0,61
	Активоемність послуг (грн/м3)	6,60	10,51	13,75
	Питома вага ДЗ в оборотних активах (%)	16	37	32
КП «Водоканал м. Ужгород»	Знос основних засобів (%)	53	54	53
	Доходність активів (грн/грн)	0,76	0,68	0,82
	Активоемність послуг (грн/м3)	7,81	8,35	10,12
	Питома вага ДЗ в оборотних активах (%)	90	89	87
КВВКП м. Ізюм	Знос основних засобів (%)	69	72	72
	Доходність активів (грн/грн)	0,73	0,67	0,97
	Активоемність послуг (грн/м3)	11,88	11,47	13,12
	Питома вага ДЗ в оборотних активах (%)	35	31	28

Примітка: Складено автором

послуг в натуральному виразі) становить по підприємствах, що досліджуються 10,12-13,75 грн/м3 відпуску води.

Важливою характеристикою цього показника вважаємо значні відмінності в темпах його зростання, що становлять для водоканалів міст Харкова, Черкас, Ужгороду 23-36%, Кіровограду 52%, Ізюму 9%. Такі відмінності доцільно розглядати як результат впливу комплексу чинників, а саме: радикальні зміни в структурі і обсягах споживання різними категоріями споживачів, різна динаміка впровадження приладового обліку в категорії населення, обсяги і динаміка дебіторської і кредиторської заборгованостей. Ряд міст з використанням технічної допомоги зарубіжних фондів покращують свій стан щодо якості необоротних активів (матеріальних і нематеріальних), що надає певний пріоритет в їх розвитку.

Результати проведеного аналізу націлюють подальші дослідження на зв'язок кінцевих результатів діяльності підприємств з заходами ресурсозбереження. В цьому зв'язку активоемність є тим індикатором, структура елементів якого має стати предметом управління ресурсами.

До чинників, що негативно впливають на ефективність управління ресурсним потенціалом підприємств ВКГ належить невідповідність тарифів та собівартості послуг (планові витрати в діючих тарифах станом на 01.01.2018 року на послуги водопостачання та водовідведення, не покривають фактичні витрати фінансово-господарської діяльності підприємств, так як у них не враховано суттєве коливання вартості матеріально-енергетичних ресурсів, росту мінімальної заробітної плати,

податків та енергоносіїв). Суттєво погіршує фінансово-економічний стан підприємств ВКГ і знижує можливий потенціал ресурсозбереження зменшення обсягів реалізації, що характерно для міст, де водоканали мали розвинуту промисловість як провідного споживача ВК послуг (зменшення реалізації становить в водоканалі м. Харкова -16%, водоканалі м. Черкаси - 5% від обсягу).

Під впливом наведених факторів і показників їх динаміки, ресурсний потенціал підприємств ВКГ перебуває під загрозою ризику втрат ресурсів. Не дивлячись на різні виробничі і комерційні масштаби діяльності і на окремі успіхи в питаннях раціонального використання ресурсів, підприємства потребують удосконалення механізму системного контролю (моніторингу) за всіма різновидами ресурсів по всіх напрямках діяльності, впровадження оновленої аналітичної функції управління ресурсами і організаційно-управлінського поєднання результатів моніторингу і аналітики в виважену управлінську діяльність по ресурсозбереженню, на підвищення ефективності якої спрямоване дане дослідження.

У даному розділі також запропонована логіко-структурна модель наукового забезпечення програми енергозбереження, за якою пріоритетним є виділення двох складових: державна підтримка та програма саморозвитку, що разом забезпечує реформаційний процес. Логіко-структурна схема (рис. 4) показує, що наукова складова інноваційної моделі ресурсозбереження характеризується такими складовими: стратегія реформ, їх розробка і забезпечення, організація процесу перебудови механізму ресурсозбереження, визначення системи показників і ключових орієнтирів.

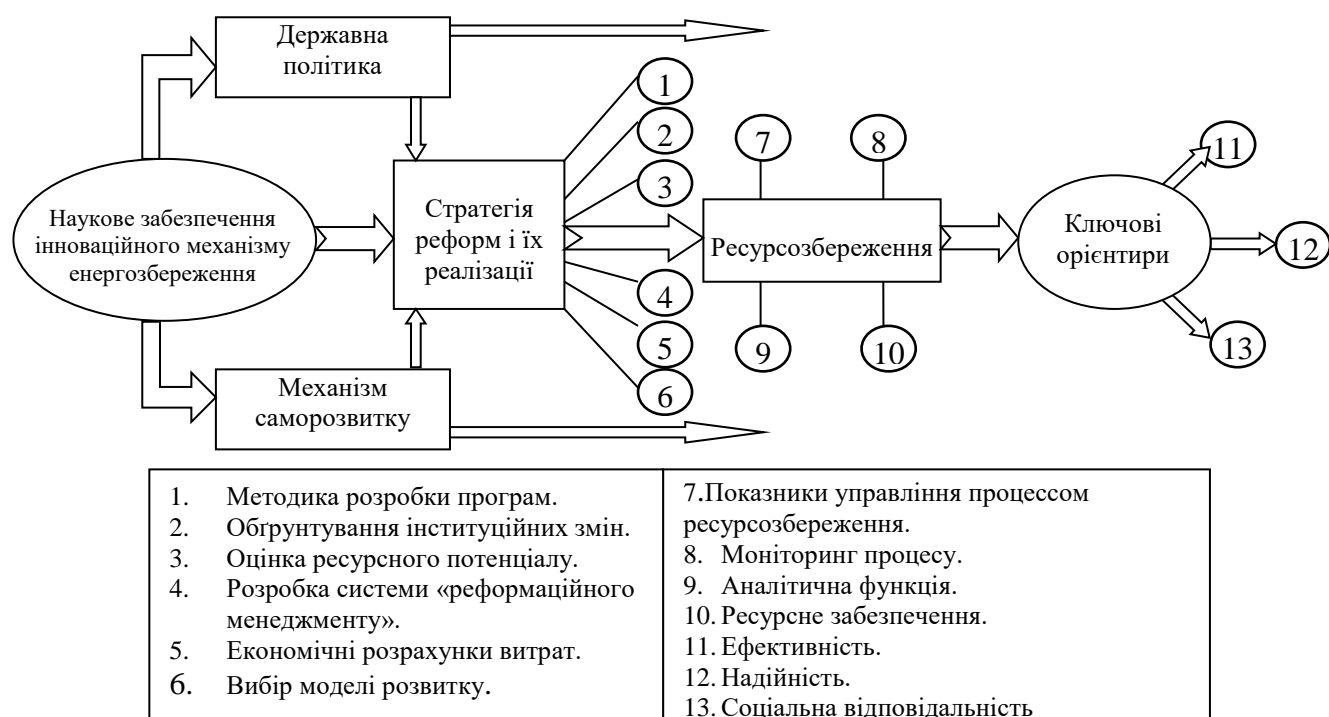

Рис. 4. Логіко-структурна схема інноваційної моделі ресурсозбереження на підприємствах ВКГ (складено автором)

Вихідною позицією ресурсозбереження визначено ресурсний потенціал, що містить не тільки технічну, але й гуманітарну складову, а саме економіко-організаційне та соціальне управління, кадри, інформацію і методи управління.

Визначено, що ефект управління ресурсозбереженням завдяки впровадженню організаційних заходів є найбільш вагомим за результативністю і, водночас, найменш витратним. Переважно результати управлінської діяльності пов'язані з інформаційним забезпеченням і відповідними інноваційними технологіями. За результатами дослідження розроблено інформаційну базу аналітичної функції управління. До переліку завдань включені: оцінка фінансового стану, динаміки витрат, динаміки заборгованості, рівня виконання програм ресурсозбереження.

У третьому розділі «Розробка науково-практичного забезпечення та інноваційного механізму управління ресурсозбереженням на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства» приведені результати реалізації авторського концептуального підходу до вирішення проблеми ресурсозбереження на підприємствах ВКГ. Шляхом інтегрування методичного, інформаційно-аналітичного і організаційного інструментарію процесного управління ресурсозбереженням сформовано інноваційний механізм в складі таких елементів як: нові організаційні структури (координаційний центр і управління енерго-ресурсозбереженням), процедури виокремлення виробничих і управлінських процесів, системи аналітичних розрахунків та алгоритму винесення аналітичних даних графічних матеріалів і прогнозних орієнтирів на віртуальну «приладову дошку». Розроблені і апробовані в режимі розрахунків та виведені на «приладову дошку» управління у формі графічного матеріалу більше 60 різних задач аналізу, у т. ч. оцінка факторів впливу на прибутковість сукупних активів, оцінка виробничих та комерційних витрат та загроз. Напрямки і характер виконаних робіт представлені на рис. 5.

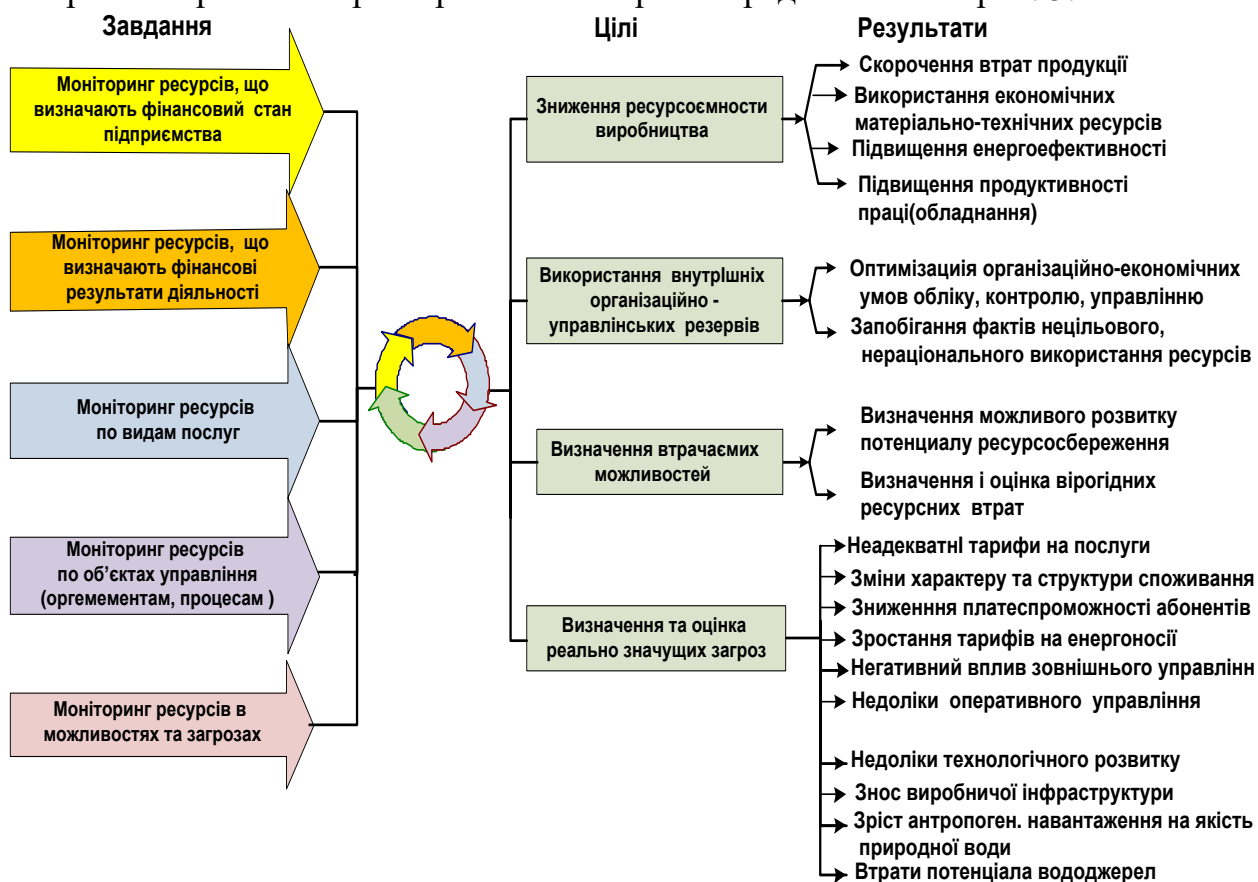

Рис. 5. Завдання, цілі й результати структурно-функціонального моніторингового забезпечення на підприємствах ВКГ (побудовано автором)

Перелічені на рис. 5 проектні завдання і напрямки моніторингу, їх цілі, результати змін за наведеними напрямками, на даний час, завдяки створеній інформаційно-аналітичній базі, є частиною практичної роботи з управління ресурсозбереженням на підприємстві.

Практичне значення має моніторинг синхронізованих порівняльних і розрахункових фінансово-економічних показників потенціалу ресурсозбереження, приклад графічного порівняння наведено на рис. 6.

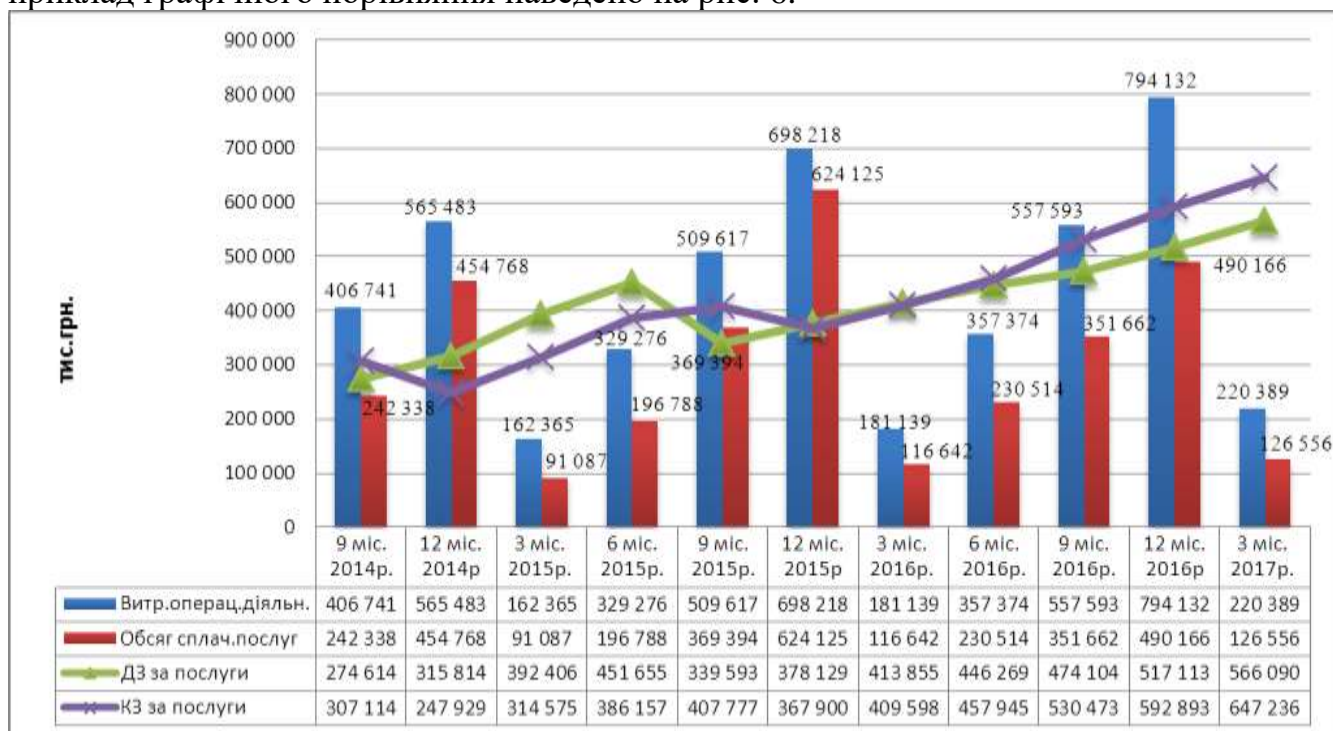

Рис. 6. Динаміка фінансових показників водопостачання у 2014- 2017 рр. на прикладі КП «Харківводоканал» (побудовано автором)

У дослідженні надані оцінки діяльності юридичної служби щодо функції проведення претензійно-позовних заходів. Результати роботи показують, що структурізація заборгованості за видами груп боржників по діапазонах боргу, розміру і строку його виникнення, яка згрупована за ознаками питомих сальдо боргу на особистий рахунок з врахуванням кількості особистих рахунків в діапазонах, підвищує ефективність організації претензійно-позовних заходів і позитивно впливає на рівень відповідальності споживачів. Тому в дослідженні ресурсозбереження акцент зроблено на людському факторі, сутність якого проявляється у взаємовідносинах між персоналом.

Визначено і сформульовано основний функціонал системи контролінгу і організаційні рішення з його впровадження на підприємстві надано алгоритм організаційно-управлінського проектування. Одним з завдань контролінгу є оцінка характеру і динаміки комерційних втрат.

Оцінка комерційних втрат виконується за допомогою запропонованих розрахункових формул, що складають інтегровану суму комерційних упущень (втрат) на неплатежах, субсидіях, боргах, а також допущених управлінських прорахунках. Загальний вираз сукупних комерційних витрат має такий вигляд:

$$K_{\epsilon}^{6n} = (ВНТ_{серзв.}^{ВП} + ВЗТ_{Н}^{ВП} + ВНО_{ПДЗ}^{ВП} + ВАН_{ДЗ}^{ВП} + ВСПД_{ДЗ}^{ВП} + ННВВ^{ВП} + ВНП_{КЗ}^{ВП} + ВУП_{ШС}^{ВП}) \quad (1)$$

$$K_{\epsilon}^{6\epsilon} = (ВНТ_{серзв.}^{BB} + ВЗТ_{Н}^{BB} + ВНО_{ПДЗ}^{BB} + ВАН_{ДЗ}^{BB} + ВСПД_{ДЗ}^{BB} + ВОР^{BB} + ВНП_{КЗ}^{BB} + ВУП_{ШС}^{BB}) \quad (2)$$

де: $K_{\epsilon}^{ВП}$; K_{ϵ}^{BB} - комерційні втрати в системі водопостачання та водовідведення;

$ВНТ_{серзв.}^{ВП}$; $ВНТ_{серзв.}^{BB}$ - втрати від неадекватності середньозважених тарифів собівартості послуг водопостачання та водовідведення (ПВП і ПВВ);

$ВЗТ_{Н}^{ВП}$; $ВЗТ_{Н}^{BB}$ - втрати від зниження тарифів на ПВП і ПВВ населенню за рахунок введення пільг і субсидій;

$ВНО_{ПДЗ}^{ВП}$; $ВНО_{ПДЗ}^{BB}$ - втрати від різниці нарахувань та оплати (поточна дебіторська заборгованість від реалізації ПВП і ПВВ);

$ВАН_{ДЗ}^{ВП}$; $ВАН_{ДЗ}^{BB}$ - втрати від акумуляції неплатежів тобто дебіторської заборгованості (в т.ч. сумнівною у віці від 1 до 3-х років);

$ВСПД_{ДЗ}^{ВП}$; $ВСПД_{ДЗ}^{BB}$ - втрати платежів за межами строку позовної давності;

$ННВВ^{ВП}$; $ВОР^{BB}$ - наднормативні втрати води при реалізації ПВП і втрати обсягів реалізації стоків (ПВВ) в результаті наднормативних втрат води;

$ВНП_{КЗ}^{ВП}$; $ВНП_{КЗ}^{BB}$ - втрати від несвоєчасності погашення платежів кредиторської заборгованості;

$ВУП_{ШС}^{ВП}$; $ВУП_{ШС}^{BB}$ - втрати від управлінських прорахунків в результаті штрафів і санкцій в ході виробничо-господарської діяльності.

Розрахунок комерційних втрат, за даними формулами на прикладі КП «Харківводоканал» за підсумками 2017 року, дає можливість оцінити їх загальну суму, а також виділити складову безповоротних втрат (яка включає втрати від неадекватності тарифів, наднормативних втрат води і витоків, дебіторській заборгованості за межами терміну позовної давності, управлінські прорахунки, якщо вони мали місце в період розгляду), і втрат, які перебувають у динаміці змін (поточна ДЗ віком 1-3 роки, втрати від зниження тарифів за рахунок пільг, субсидій, різниці нарахувань):

$$K_{\epsilon}^{ВП} = 304,1 + 9,4 + 53,3 + 89,7 + 105,5 + 317,6 + 12,1 + 4,2 = 896 \text{млн.грн.}$$

$$K_{\epsilon}^{BB} = 53,2 + 7,3 + 17,7 + 0 + 96,6 + 64,2 + 131,1 + 6,3 + 2,2 = 361 \text{млн.грн.}$$

Розрахунки за даними формулами та отримані результати в графічній формі наведені в роботі. Приклад динаміки комерційних втрат надано на рис. 7.

Таким чином, доведено практичну цінність проведених розрахунків комерційних втрат при наданні послуг ВКГ, що забезпечує можливість дослідження природи, характеру і динаміки змін цих втрат, виявлення резервів ресурсного потенціалу та визначення пріоритетів управлінського впливу на процес ресурсозбереження.

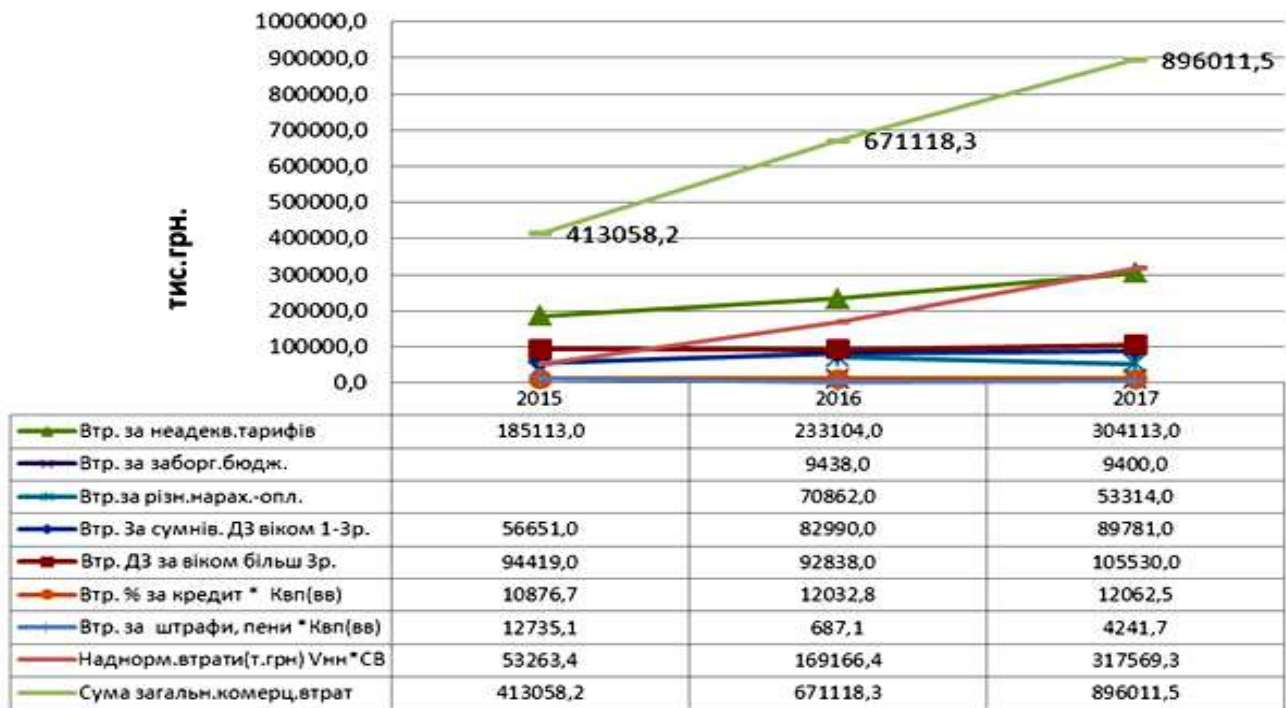

Рис. 7. Динаміка комерційних втрат по послугі водопостачання
(побудовано автором)

Отже, за результатами проведення дослідження доведено, що кінцевий і реальний вихід до кращого стану підприємств ВКГ більш логічно пов'язаний не з програмами технічної модернізації, що, без сумніву, є актуальним, важливим і результативним, а з механізмами і технологіями організаційно-економічної роботи шляхом перебудови процесу управління ресурсозбереження.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення, розроблено методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування інноваційних механізмів управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ. У ході дослідження отримано такі теоретичні та практичні результати:

1. На основі узагальнення наукових підходів розкрито складові ресурсозбереження, систематизовано витрати та втрати ресурсів, визначено фактори впливу на споживання ресурсів та їх ефективне використання. В групі проаналізованих факторів особливо виділені фактор інноваційної політики та фактор людського розвитку. Доведено, що основні проблеми в ресурсозбереженні на підприємствах ВКГ пов'язані з механізмом управління ресурсами, та з низькою якістю методичного та інформаційного забезпечення.

2. Розроблено та доведено до методичного рівня впровадження концептуальний підхід до розбудови на підприємствах ВКГ сучасної процесно-функціональної моделі ресурсозбереження, в якій ключовими елементами є: розвиток управлінського обліку, виділення аналітичної функції

ресурсозбереження в самостійний блок системи управління, перебудова практики виконання окремих заходів на програмно-проектний механізм.

Запропонована концепція процесного підходу поєднує два механізми, фінансово-економічний, в основі якого функціонально-вартісний аналіз, та організаційно-управлінський, в основі якого моделювання функціонального навантаження і зв'язків між підрозділами та моніторингове забезпечення інформаційної підготовки управлінських рішень.

3. Визначено складові ресурсного потенціалу підприємств ВКГ, що обґрунтовані аналітикою фінансового стану підприємства та динамікою його техніко-економічних показників. Потенціал підприємства представлено як комплексну багатопрофільну систему, в яку окрім виробничо-технічної бази та фінансового забезпечення, входить тарифна політика, модернізаційні (інвестиційні) ресурси, людський капітал та власне «потенціал системи управління». Доведено, що на результативність ресурсозбереження підприємств ВКГ домінуючий вплив здійснюють організаційний механізм та якісне інформаційно-аналітичне забезпечення.

4. Обґрунтовані основні тенденції і характеристики використання сучасного інноваційного інструментарію в процесі управління ресурсозбереженням. Доведено, що епізодичні заходи і розробки мають бути замінені на інтегровану модель, що забезпечує формування стратегії розвитку підприємства. Запропоновано механізм контролінгу з блоками інноваційного проектування, інформаційного забезпечення і аналітичної функції ресурсозбереження. В дослідженні представлені різновиди схем, графіків, демонстраційних табло, логіко-структурних моделей та іншого наглядного матеріалу, що в готовому вигляді може слугувати матеріалом для багатократного використання керівництвом підприємства.

5. У роботі розглянуто проблему інформаційного забезпечення управлінської діяльності в сфері ресурсозбереження. Систематизовано основні показники, що входять в систему моніторингу і використовуються в технології контролінгу, серед яких: витрати за центрами відповідальності, процесні витрати, відносні індикативні показники, у т.ч. витрати на інноваційні проекти.

6. Розроблена і апробована на практиці модель процесного управління ресурсозбереженням. Модель об'єднує інжиніринговий інструментарій, функціонально-вартісний аналіз, управлінський облік і моніторингову систему супроводу процесу ресурсозбереження. Реалізація запропонованих розробок потребує організаційного моделювання процесів, їх декомпозиції на окремі операції, перегляду характеру взаємодій між учасниками.

7. На прикладі КП «Харківводоканал» доведено доцільність впровадження нового управлінського інструментарію в процесі трансформації діючої системи ресурсозбереження в нову модель, що поєднує концепцію ресурсозбереження зі стратегією реформ і розвитку підприємства в цілому.

Визначено, що завдання виходу КП «Харківводоканал» на нормативний рівень прибутковості і надійності не обмежується науково-обґрунтованою тарифною політикою, а потребує інших кардинальних заходів, серед яких інституційні зміни, модернізовані, інжинірингові заходи, опора на людський і, в

першу чергу, інтелектуальний капітал і перебудова системи управління ресурсозбереженням.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Панов В.В., Хайло Я.М. Стратегічний моніторинг у системі фінансово-економічної безпеки підприємств централізованого водопостачання та водовідведення, Монографія // Національний університет міського господарства ім. О.М.Бекетова. Харків, 2018. 180 с. (*Особистий внесок: розроблено розділ 4. Організаційно-економічні засади управління процесом ресурсозбереження на підприємствах ВКГ*)

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Хайло Я.М. Розвиток концепції управління ресурсами та ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ // Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці» Національного авіаційного університету. Харків, 2018. Вип.5(67). С.136-144.

3. Димченко О.В., Хайло Я.М. Ресурсозбереження як цільовий вектор реформ ЖКГ. // Науковий вісник гуманітарного університету. Одеса, 2018. С. 15-18. (*Особистий внесок: досліджено характер впливу організаційно-управлінських заходів з ресурсозбереження на програмування реформ ЖКГ*)

4. Димченко О.В., Рудаченко О.О., Хайло Я.М., Кошелевич К.В., Бездітко О.С. Підвищення ефективності діяльності підприємств ЖКГ у контексті попередження кризового стану (на прикладі КП «Харківводоканал»). Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст». ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. Харків, 2017. Вип.131. С.30-36. (*Особистий внесок: розроблено рекомендації з підвищення ефективності заходів спрямованих на попередження кризового стану підприємства*)

5. Панов В.В., Хайло Я.Н., Ярошенко Ю.В., Третьяков С.И. Энергосервисный контракт, как механизм повышения эффективности систем энергоменеджмента предприятий ВКХ. // Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст» ХНУМГХ ім. О.М.Бекетова. Харків, 2017. Вип.136. С.13-16. (*Особистий внесок: розроблено підхід до оцінки впливу енергосервісного контракту на ефективність енергоменеджменту*)

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях

України, які включені до міжнародних наукометричних баз

6. Хайло Я.М. Ресурсний підхід до управління розвитком водопровідно-каналізаційних підприємств. // Причорноморський науково дослідний інститут економіки та інновацій. Науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії». Одеса, 2018. Вип. 33-м. С.131-136.

7. Димченко О.В., Хайло Я.М., Рудаченко О.О. Завдання розвитку управлінського обліку в технології ресурсозбереження. // «Бізнес Інформ» міжнародний науковий економічний журнал. Харків, 2018. №10. С.44-50.

(Особистий внесок: розроблено підхід та рекомендації до розвитку управлінського обліку на підприємствах ВКГ з орієнтацією на оцінку заходів з ресурсозбереження)

8. Димченко О.В., Хайло Я.М., Рудаченко О.О. Системний блок «Енергозбереження» в стратегії реформування ЖКГ. // «БізнесІнформ» міжнародний науковий економічний журнал. Харків, 2018. №9. С.48-54. *(Особистий внесок: визначені організаційно-економічні умови розбудови системи управління енергозбереженням як елемента стратегії реформування)*

9. Хайло Я.М. Особливості економічних досліджень діяльності підприємств ВКГ // XXIX Міжнародна конференція «Сходи в науку». США м. Моррісвіль: LuluPress. 2018. С.41-44.

Праці апробаційного характеру

10. Корінько І. В., Хайло Я. М., Жукова Т. М. Стратегічні напрями енерго-ресурсозбереження в галузі комунального водопостачання. // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві». ХО НТТКГ та ПО ХНАМГ. Алушта, 2011. С.23-27. *(Особистий внесок: визначені організаційно-економічні завдання зі створення системи управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ)*

11. Хайло Я. М., Жукова Т. М., Манукова В.А. Вплив енергозберігаючих заходів на формування тарифа на послуги водопостачання. // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві». ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ. Алушта, 2011. С. 242-245. *(Особистий внесок: досліджено характер і ступінь впливу заходів з енергозбереження на розрахунки тарифів за послуги підприємств ВКГ)*

12. Корінько І. В., Шевченко Э. Ю., Хайло Я. М. Економічні проблеми і ризики в енерго-ресурсовживанні. // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві». ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ. Алушта, 2012. С. 15-22. *(Особистий внесок: запропоновані рекомендації з визначення та економічної оцінки проблем при впровадженні програм енерго-ресурсовживання)*

13. Корінько І. В., Хайло Я. Н. Инновационная и инвестиционная деятельность в сфере энерго-ресурсосбережения. // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві». ХО НТТ КГ та ПО, ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. Алушта, 2013. С. 7-11. *(Особистий внесок: економічне обґрунтування інноваційної та інвестиційної діяльності в напрямку розвитку заходів з ресурсозбереження на підприємствах ВКГ)*

14. Хайло Я.М. Організація процесу ресурсозбереження на галузевому підприємстві // Екологія технологія економіка водопостачання і каналізації. Черноморськ, 2017. С.213-216.

15. Панов В.В., Хайло Я.М., Ярошенко Ю.В., Третьяков С.И., Тимошенко А.В. Энергосервісний контракт як механізм підвищення ефективності систем енергоменеджменту підприємств ВКГ// Екологія технологія економіка водопостачання і каналізації. Чорноморськ, 2017. С.207-210. *(Особистий внесок: розроблено підхід до оцінки впливу параметрів енергосервісного контракту на ефективність енергоменеджменту)*

16. Панов В.В., Конопліна О.О., Хайло Я.М. Стратегічний моніторинг фінансово-економічної безпеки підприємств водопостачання та водовідведення: методично-організаційне забезпечення // «Актуальні питання економіки, фінансів, обліку та управління». Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. Полтава, 2017. С.58-62. *(Особистий внесок: обґрунтовано вибір показників до визначення рівня економічної стійкості і фінансово-економічної безпеки підприємств ВКГ)*

17. Димченко О.В., Хайло Я.М. Значення людського фактору ресурсозбереження на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства.//Матеріали науково-практичної конференції «Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції». Полтава, 2018.С. 88-92. *(Особистий внесок:досліджено вплив людського фактору на управління ресурсозбереженням локальних процесів діяльності на підприємствах ВКГ)*

18. Хайло Я.Н. Проблема управління ресурсозбереженням отраслевих підприємств // 13 Міжнародна науково-практична конференція (м.Яремче 6-11 лютого 2018 р.). Яремче, 2018. С.151-155.

19. Хайло Я.М. Григорчук Ю.М. Ресурсозбереження як основа фінансової та економічної стійкості підприємства // 1Міжнародний водний форум «Борисфен-2018» (6-7 липня 2018р.). с.Піщанка, Дніпропетровська область. *(Особистий внесок: розроблено підхід до визначення впливу ресурсозбереження на формування стратегії фінансово-економічної стійкості підприємств ВКГ)*

Наукові праці, які додатково відображують результати досліджень

20. Хайло Я.М. Концепція управління ресурсозбереженням на підприємстві водопровідно-каналізаційного господарства // Вісник інженерної академії України. 2017.№2. С.147-151.

21. Хайло Я.М., Григорчук Ю.М. Реінжиніринг бізнес процесів і процесне управління ресурсами галузевих підприємств// Вісник інженерної академії України. 2017.№1. С.213-216. *(Особистий внесок: рекомендації з визначення доцільності та економічного обґрунтування впровадження процесного управління на підприємствах ВКГ)*

22. Хайло Я.М., Григорчук Ю.М. Питання формалізації і впровадження процесу управління ресурсозбереженням галузевого підприємства // Вісник інженерної академії України. 2017. №2. С.143-155. *(Особистий внесок: розроблені організаційно-економічні принципи формування процесу управління ресурсозбереженням на підприємствах ВКГ)*

23. Хайло Я.М. Проблеми Інформаційного забезпечення управління галузевим підприємством // Вісник інженерної академії України. 2017. №3. С.118-124.

24. Панов В.В., Хайло Я.М. Організаційно-економічні аспекти управління ресурсозбереженням підприємств водопровідно-каналізаційного господарства // Водопостачання та водовідведення. 2017. №1. С.11-15. (*Особистий внесок: досліджено організаційно-економічні особливості впровадження процесно - функціонального управління ресурсозбереженням*)

25. Хайло Я.М., Григорчук Ю.М. Процесне управління і функціонально-вартісний моніторинг в організації ресурсозбереження галузевого підприємства // Водопостачання та водовідведення. 2017. №2. С.22-27. (*Особистий внесок: рекомендації з адаптації та використання методу функціонально-вартісного аналізу при впровадженні системного моніторингу стану ресурсів*)

АНОТАЦІЯ

Хайло Я.М. Формування інноваційних механізмів управління ресурсозбереженням на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства. - На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова. Харків, 2019.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню теоретико-методичних основ та практичного інструментарію розбудови на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства інноваційної моделі управління ресурсозбереженням. У роботі узагальнено сутнісні особливості та економічні характеристики ситуаційного стану підприємств ВКГ. Розкрито складові ресурсозбереження та фактори впливу на споживання ресурсів і їх ефективне використання.

Обґрунтовано концептуальну модель перебудови систем управління ресурсозбереженням, в якій акцент зроблено на аналітичній функції управління, побудові ресурсо-орієнтованого інформаційно-аналітичного забезпечення, впровадженні моніторингу стану ресурсів, проектному виконанні модернізаційних і організаційних заходів з впровадження контролінгу та локального процесного управління. Запропоновано використання процесної методу визначення витрат, яка поєднує два механізми: фінансово-економічний, в основі якого функціонально-вартісний аналіз, та організаційно-інформаційне забезпечення, в основі якого організаційне моделювання процесів, визначення функціонального навантаження і зв'язків між виконавцями робіт-підрозділами. В дослідженні розроблені, апробовані і представлені різновиди інтерпретації аналітичної роботи у вигляді схем, графіків, логіко-структурних моделей, що виводяться на «приладову дошку» управління і використовуються керівництвом підприємства для вирішення завдань ресурсозбереження.

Доведено, що епізодичні заходи і розробки мають бути замінені на інтегровану організаційно-управлінську модель ресурсозбереження з використанням методів інжинірингу та системи контролінгу, що здатна забезпечувати необхідний рівень стійкості стратегії розвитку і реакції на непередбачувані зміни і впливи.

ANNOTATION

Khailo Y.N. Formation of Innovative Mechanisms for Management of Resource Saving at the Enterprises of the Water Supply and Sewerage Industry. - Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of economic sciences in specialty 08.00.04 - economics and management of enterprises (by type of economic activity). - Kharkiv O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkov, 2019/

The thesis is devoted to the study of the theoretical and methodological foundations and practical tools for the development of enterprises of the WSS innovative model of resource management. The paper summarizes the intrinsic features and economic characteristics of the situational state of the WSS enterprises. The components of resource saving and factors influencing their effective use are disclosed.

The conceptual model of management systems restructuring is justified, in which emphasis is placed on the analytical management function, building a resource-oriented information and analytical database, implementing monitoring of the state of resources, project execution of modernization and organizational measures for the implementation of controlling and local process management.

Process methodology of cost estimation, which combines two mechanisms: financial and economic, based on functional cost analysis, and organizational and informational, based on organizational process modeling and process management is proposed. The use of the process cost method is proposed, which combines two mechanisms: financial and economic, which is based on functional and cost analysis, and organizational and informational provision, which is based on organizational modeling of processes, determination of functional load and relationships between performers of work units.

Varieties of interpretation of analytical work in the form of circuits, graphs, logical-structural models, displayed on the "instrument board" management and used by enterprise management to solve problems of resource conservation are developed, tested and presented.

It is proved that episodic measures and developments should be replaced by an integrated model of interaction using engineering methods and controlling systems that are able to provide the necessary level of sustainability of development strategies and effective responses to unforeseen changes and impacts.

Підп. до друку 22.03.19
Друк на ризографі
Замовл. № 10087

Формат 60x84 1/16
Умовн.-друк. арк. 0,9
Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національний університет міського господарства
імені О.М, Бекетова

вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №5328 від 11.04.2017